

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (descriptive research) เพื่อศึกษาถึงบทบาทของพยาบาลวิชาชีพในการดำเนินงานอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลรัฐ เขตภาคเหนือ กลุ่มตัวอย่างเป็นพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานอาชีวเวชกรรมของโรงพยาบาลทั่วไป และโรงพยาบาลชุมชนในเขตภาคเหนือ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน สิงหาคม ถึงเดือนกันยายน พ.ศ.2553 ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 49.74 ของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาทั้งหมด 193 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลเกี่ยวกับโรงพยาบาล และแบบสอบถามบทบาทของพยาบาลอาชีวอนามัยในการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลรัฐ เขตภาคเหนือ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยให้เลือกตอบ ได้แก่ ปฏิบัติได้ในระดับเป็นประจำ ระดับปานกลาง ระดับน้อย ระดับน้อยที่สุด และไม่ได้ปฏิบัติ กรณีที่ “ไม่ได้ปฏิบัติ” ให้เขียนอธิบายเหตุผลในช่อง “เหตุผลเพิ่มเติม” ท้ายข้อคำถามทุกข้อ โดยมีการแปลผล ดังนี้ ปฏิบัติได้ในระดับมากที่สุด มาก น้อย และน้อยที่สุด แบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบความตรงและความครอบคลุมของเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นอาจารย์พยาบาลหรือพยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านการพยาบาลอาชีวอนามัย จำนวน 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาเท่ากับ 0.98 นำไปทดลองใช้ในพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานอาชีวเวชกรรมของโรงพยาบาลทั่วไปและโรงพยาบาลชุมชน เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 20 คน หาค่าความสอดคล้องภายในแต่ละบทบาท ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค ได้แก่ ผู้ให้บริการทางคลินิก ผู้จัดการรายกรณี ผู้เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมสุขภาพ ผู้จัดการ ด้านผู้ให้การศึกษา ผู้ให้ความรู้ ผู้ให้คำปรึกษา และ ผู้วิจัย ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค เท่ากับ .95, .97, .96, .97, .91, .92, .90, และ .97 ตามลำดับ หลังจากผ่านขั้นตอนการควบคุมคุณภาพเครื่องมือแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปดำเนินการรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า

1. พยาบาลวิชาชีพที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 86.46) มีอายุระหว่าง 36-40 ปี ร้อยละ 28.13 สถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 67.71 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทางการพยาบาลหรือเทียบเท่า ร้อยละ 60.42 โดยสำเร็จการศึกษาปริญญาโทสาขาการพยาบาลอาชีวอนามัยเพียงร้อยละ 21.05 มีประสบการณ์ทำงานด้านอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลรัฐตั้งแต่ 1-5 ปี มีมากที่สุด ร้อยละ 62.50 กลุ่มตัวอย่างที่เคยได้รับและไม่เคยได้รับการศึกษาอบรมด้านการพยาบาลอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม มีอยู่ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 48.96 และ ร้อยละ 50.00 ตามลำดับ โดยกลุ่มตัวอย่างที่เคยได้รับการศึกษาอบรมด้านการพยาบาลอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 40.43 เคยได้รับการศึกษาหลักสูตร 4 เดือน และร้อยละ 29.78 เคยได้รับการศึกษาหลักสูตร 60 ชั่วโมง นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการดำเนินงานอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาล ร้อยละ 59.96 เคยได้รับการอบรมในหัวข้อการประเมินความเสี่ยงในการทำงานมากที่สุด ร้อยละ 22.80 รองลงมา หัวข้อการพยาบาลอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 21.05 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการศึกษาอบรมด้านการพยาบาลอาชีวอนามัยถึงร้อยละ 84.38 โดยต้องการศึกษาอบรมหลักสูตรเฉพาะทางการพยาบาลอาชีวอนามัย 4 เดือน ร้อยละ 40.74 รองลงมาเป็นหลักสูตรปริญญาโทสาขาการพยาบาลอาชีวอนามัย ร้อยละ 25.93 และหลักสูตรเฉพาะทางการพยาบาลอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม (4 ปี) ร้อยละ 14.81

2. ระดับโรงพยาบาลที่กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติงานส่วนใหญ่เป็นโรงพยาบาลชุมชน ร้อยละ 90.00 และโรงพยาบาลทั่วไป ร้อยละ 10.00 โดยโรงพยาบาลทั่วไปทุกโรงพยาบาลมีการจัดตั้งคณะกรรมการอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมของโรงพยาบาล ส่วนโรงพยาบาลชุมชนมีการจัดตั้งคณะกรรมการดังกล่าว ร้อยละ 53.09

3. การปฏิบัติบทบาทของพยาบาลวิชาชีพในการดำเนินงานอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลรัฐ ผลจากการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติโดยรวมทุกบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.75$) ยกเว้นบทบาทผู้วิจัยที่กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.98$) เมื่อพิจารณาโรงพยาบาลแต่ละระดับ พบว่า โรงพยาบาลทั่วไป รวมทุกบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.01$) โดยบทบาทที่กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติเป็นประจำ ได้แก่ ผู้จัดการ ($\bar{X} = 3.48$) ผู้เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมสุขภาพ ($\bar{X} = 3.46$) และผู้ให้การพยาบาลทางคลินิก ($\bar{X} = 3.33$) ส่วนบทบาทที่ปฏิบัติในระดับปานกลาง ได้แก่ ผู้ให้คำปรึกษา ($\bar{X} = 3.10$) ผู้ให้ความรู้ ($\bar{X} = 2.86$) ผู้จัดการรายกรณี ($\bar{X} = 2.76$) และบทบาทที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย คือ ผู้วิจัย ($\bar{X} = 2.33$) ซึ่งจะต่างจากโรงพยาบาลชุมชน ที่กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติทุกบทบาทในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.68$) ยกเว้นบทบาทผู้วิจัยที่ปฏิบัติในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.89$) เช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้

1. ด้านการบริหารการพยาบาล

1.1 ควรสนับสนุนให้มีนโยบายที่ชัดเจนในการจัดให้พยาบาลอาชีวอนามัยอยู่ในสายการบังคับบัญชาของฝ่ายการพยาบาลเพื่อให้การปฏิบัติบทบาทของพยาบาลอาชีวอนามัยมีความชัดเจนยิ่งขึ้น

1.2 ผู้บริหารโรงพยาบาลควรมีนโยบายให้ดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมของโรงพยาบาล และมีพยาบาลอาชีวอนามัยเข้าร่วมเป็นกรรมการ เพื่อให้การดำเนินงานอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม

1.3 ผู้บริหารโรงพยาบาลควรมีการทบทวนกรอบ โครงสร้างอัตรากำลังของพยาบาลอาชีวอนามัยทั้งในโรงพยาบาลทั่วไปและโรงพยาบาลชุมชนว่า ควรมีพยาบาลอาชีวอนามัยจำนวนเท่าใดและต้องมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างไรบ้าง

1.4 ผู้บริหารโรงพยาบาลควรสนับสนุนให้พยาบาลวิชาชีพที่รับผิดชอบการดำเนินงานอาชีวอนามัยในโรงพยาบาลได้มีโอกาสศึกษาต่อเนื่องเฉพาะทางด้านอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม

1.5 ผู้บริหารโรงพยาบาลควรสนับสนุนให้มีการประสานงานกับสถาบันการศึกษาที่ต้องการส่งนักศึกษามาฝึกปฏิบัติงาน เพื่อให้พยาบาลวิชาชีพที่รับผิดชอบงานด้านอาชีวอนามัยได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาดำเนินงานและประเมินผล การจัดการศึกษา และเป็นครูพี่เลี้ยงให้กับนักศึกษาพยาบาลที่ฝึกปฏิบัติงานด้านอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม

1.6 คณะกรรมการอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมของโรงพยาบาล ควรสนับสนุนให้มีการวางแผนการพัฒนาศักยภาพของพยาบาลวิชาชีพในการดำเนินงานอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการปฐมนิเทศบุคลากรใหม่ โดยเฉพาะในหัวข้อต่อไปนี้ คือ การทำงานอย่างมีสุขภาวะ หลักความปลอดภัยในการทำงาน การใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล กฎหมายและพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาล การวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลจากการศึกษาวิจัยด้านการพยาบาลอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการนำผลการวิจัยไปใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม

2. ด้านการปฏิบัติการพยาบาลอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม

2.1 ผลการวิจัยครั้งนี้ พยาบาลอาชีวอนามัยและทีมงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างเสริมศักยภาพของตนเองในทุกบทบาท โดยเฉพาะบทบาทผู้วิจัย เนื่องจากงานด้านอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมต้องอาศัยผลงานวิจัยเป็นหลักในการดำเนินงาน

ข้อจำกัดในการวิจัย

การเข้าร่วมวิจัยของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ ขึ้นอยู่กับความสมัครใจของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานอาชีวเวชกรรมในแต่ละโรงพยาบาล ดังนั้น อาจไม่ใช่ตัวแทนทั้งหมดของพยาบาลวิชาชีพที่ดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมของโรงพยาบาลรัฐ ในเขตภาคเหนือ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการปฏิบัติบทบาทในการดำเนินงานอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพ ในภาคอื่นๆ ของประเทศ
2. ควรมีการศึกษาการปฏิบัติบทบาทในการดำเนินงานอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลระดับอื่นๆ ด้วย คือ โรงพยาบาลระดับตำบลและหน่วยบริการสุขภาพระดับอื่นๆ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนางานอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมให้ครอบคลุมทุกพื้นที่
3. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติบทบาทของพยาบาลวิชาชีพในการดำเนินงานอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาล